

İLKÖĞRETİM İKİNCİ KADEME TÜRKÇE PROGRAMINDAKİ KAZANIMLARIN NED HERRMANN'IN BÜTÜNSSEL BEYİN MODELİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ⁺

Bilginer ONAN - Gökhan AKGÜL***

Özet: Günümüzde, beyin alanındaki gelişmelerle birlikte eğitim öğretim alanında yeniden yapılandırmalara gidilmiştir. Çözümeyen bir sır olan insan beyni, yavaş yavaş çözümlenmeye başlamıştır. Özellikle Sperry'nin ayırık beyin çalışmalarıyla başlayan bu süreç, Lean'ın üçlü beyin modeliyle eksiklikleri giderilerek yeniden yapılandırılmaya çalışılmıştır. Bu iki modeli birleştiren Ned Herrmann'ın Bütünsel Beyin Modeliyle artık beynimizin hangi bölgesinde hangi işlevlerin olduğu sorusu daha da kesinlik kazanmıştır. Bu çalışmada, Ned Herrmann'ın Bütünsel Beyin Modelinden hareketle 2006 yılı ilköğretim 6,7 ve 8. sınıflar Türkçe Programında yer alan okuma, dinleme, konuşma ve yazma öğrenme alanlarındaki kazanımlar analiz edilmiştir. Çalışma çerçevesinde, bu öğrenme alanlarına ait toplam 177 kazanım incelenmiştir. Kazanımların 42'si dinleme, 52'si okuma, 42'si konuşma, 41'i yazma öğrenme alanına aittir. Çalışma sonunda, okuma ve dinleme öğrenme alanlarındaki kazanımların ağırlıklı olarak beynin sağ üst bölgesiyle, konuşma öğrenme alanındaki kazanımların ağırlıklı olarak beynin sağ alt ve sol alt bölgeleriyle, yazma öğrenme alanındaki kazanımların ise ağırlıklı olarak beynin sol alt bölgesiyle ilgili olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe Öğretimi; Bütünsel Beyin Modeli; Öğrenme Alanları; Kazanım; Beyin Temelli Eğitim

⁺ Bu çalışma, Bilginer Onan danışmanlığında, Gökhan Akgül tarafından hazırlanan "İlköğretim Türkçe (6, 7, 8. Sınıflar) 2006 Öğretim Programında Yer Alan Okuma, Dinleme, Konuşma ve Yazma Öğrenme Alanlarındaki Kazanımların Bütünsel Beyin Modeline Göre Analiz Edilmesi ve Sınıflandırılması" isimli yüksek lisans tezinin verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

^{*} Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü Öğretim Üyesi.
bilgineronan@gmail.com

^{**} Fenerbahçe Koleji. İstanbul. peaceinhere@hotmail.com

Evaluation Of Acquisitions In The Turkish Language Teaching Curriculum In Relation To Ned Herrmann's Holistic Brain Model

Abstract: Today, reconstruction began in the field of education after the developments in brain. Human brain, which has always been an insolvable mystery started to be gradually solved. This process which started especially with the split brain studies of Sperry was tried to be reconstructed by correcting the deficiencies with the triune brain model of Lean. The question of “which parts of the brain serve to which functions” became clearer with the Holistic Brain Model of Ned Herrmann which combines these two models. In the actual study, acquisitions in the Turkish language education curriculum of 2006 for the 6th, 7th and 8th grades in the reading, listening, speaking and writing domains are analyzed on the basis of the Holistic Brain Model of Ned Herrmann. Within the framework of the study, 177 acquisitions in these learning domains were examined. Forty two of acquisitions are from listening; 52 of them are from reading; 42 are from speaking; and 41 are from learning domains. At the end of the study, it was determined that acquisitions in the domains of reading and listening learning were in relation with mainly the upper right side of the brain; acquisitions in the field of speaking learning were in relation with mainly the lower right and lower left sides of the brain; and acquisitions in the field of writing learning were in relation with mainly the lower left side of the brain.

Key Words: Turkish Language Teaching; Holistic Brain Model; Learning Domains; Acquisition; Brain-based Education

1. Giriş

Bilgi çağında yaşamaktayız. Bu yüzden, toplumların gelecek yıllarda üzerinde en çok duracakları hususlardan biri, eğitilmiş insan gücünün kalitesi olacaktır. Eğitimin, geleceğin gücü olduğunu gören ülkeler, bu yöndeki araştırmalara ağırlık vermektedirler.

Bireyin çevresiyle iletişimini sağlayan en etkili ve güçlü araç, ana dilidir. Ana dili, “başlangıçta aileden ve yakın aile çevresinden daha sonra da ilişkili bulunulan çevreden öğrenilen, insanın bilinçaltına inen ve bireylerin toplumla en güçlü bağlarını oluşturan dildir” (Aksan, 1998: 81). Ana dilinin gerektiği biçimde ve yeterince öğrenilememesinin, insanların anlama ve anlatma etkinliklerinde yetersiz kalmasına, bu durumun da toplumsal bir varlık olan insanın sosyal yönden olumsuz etkilenmesine neden olacağı düşünülebilir. İnsanlar arasındaki birçok problemin iletişim eksikliği ve hatalarından kaynaklandığı göz önüne alındığında, ana dili eğitimi ve toplumsal yaşam arasındaki ilişkinin önemi, daha da iyi anlaşılacaktır. Ana dili eğitimi, sadece eğitim kurumlarıyla sınırlandırılmayacak kadar önemli olsa da, bu eğitimin

ağırlıklı bir bölümü okullarda Türkçe derslerinde gerçekleştirilmektedir. Türkçe derslerinin temel hedefi, bugün ve gelecekte, dil kullanımı açısından her türlü beklentiye karşılık verebilecek becerileri kazandırmaktadır. Anlama ve anlatma etkinliklerinin temelini oluşturan bu beceriler, Türkçe derslerinin önemini artırmaktadır.

Yeni Türkçe Programının düşünsel zeminini oluşturan yapılandırıcı yaklaşım, ana dili eğitiminde anlama ve anlatma öğrenme alanlarına ait becerilerin geliştirilmesinde zihinsel süreçlere odaklanmıştır. Beyinle ilgili araştırmaların bulgularından yararlanarak beyin temelli öğrenme kavramını ön plana çıkarmıştır. “Beyin temelli öğrenme, “*Her beyin eşsizdir.*” ilkesinden hareketle, öğrenmede her bireyin kendi kendisinin biricikliğini ve özgünlüğünü ön görür. Beyin temelli öğrenme, bireyin kendi potansiyelinin farkına varmasını sağlar” (Duman, 2007: 424). Herrmann, bu durumu ilginç bir örnekle açıklamıştır (2003: 19-22): “Arabanızı sürerken, bir düğmeye rahatça basarak tercih ettiğiniz radyo istasyonunu veya programını kolaylıkla bulabilir misiniz? Beynimizi kullanma yolları biraz, radyo kanalı bulmaya benzer. Sevdiğimiz kanalı hızla çevirebiliriz, favorimiz olan radyo kanalını daha çok tercih ettiğimizden kolaylıkla programlayabiliriz. Bazı insanlar sadece rock kanallarını programlarlar. Başka insanlar daha seçicidir. Kolay dinlenen müziklerin birleşimi ve sohbet programlarını seçerler. Bazıları güçlü bir tercihe sahip değillerdir ve daima çevirirler, kanalları yeniden ayarlarlar”

“Beynin nasıl çalıştığını açıklayan Herrmann’ın dört çeyrekli modeli, düşünme yollarımız içinde hangi radyo kanallarını tercih ettiğimizi anlamamızı sağlar. “Bazılarımız bir bölümde güçlü tercihe sahipken, bazıları iki, üç hatta dört tercihe sahiptir. Bunlar doğru ya da yanlış değildir, sadece birbirinden farklıdır” (Herrmann, 2003: 22). Bireylerin, sahip oldukları tercihler konusundaki farkındalıklarının oluşmasında eğitim sürecinin önemli bir payı vardır. Beynin sahip olduğu işlevleri eğitim sürecine yansıtmayı hedefleyen yapılandırıcı yaklaşımın hedefi, eleştirel düşünebilen, uygun öğrenme yöntem ve tekniklerini kullanabilen, çevresiyle iletişim kurabilen, beynin sahip olduğu işlevleri geniş ölçüde kullanabilen bireyler yetiştirmektir. Günümüzde, beynin işlevlerini ayrıntılı bir şekilde ortaya koyan ve kabul edilen Bütünsel Beyin Modeli, eğitim başta olmak üzere birçok alanda kullanılmaktadır. Ana dili eğitiminin plan ve uygulama aşamasında, bu modelin verilerinden yararlanılmalıdır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Geliştirilen Beyin Modelleri Ve Ana Dili Eğitimindeki Yeri

Bugüne kadar geliştirilmiş üç beyin modeli vardır. Bunlar aşağıda maddeler hâlinde sıralanmıştır.

1. Sağ ve Sol Beyin Modeli
2. Üçlü Beyin Modeli

3. Bütünsel Beyin Modeli

2.1.1. Sağ ve Sol Beyin Modeli

Bu modele göre insan beyni iki yarım küreye ayrılmıştır. “Söz konusu beyin modeli yaklaşımı Robert Ornstein ve Roger Spreery tarafından geliştirilmiştir. Bu, dışarıdan çıplak gözle bakıldığında görülebilecek bir ayırım değildir. Araştırmalar ve deneyler sonucunda ulaşılmış bir gerçektir” (Sezik, 2003: 26).

Sol beynimiz; planlama, analiz etme, formüle dayalı problem çözme, sınıflama, olaylar karşısında mantık geliştirme, konuşma gibi işlemlerden sorumlu beyin yarımızdır. Bu bölge, genel anlamda teorik işlemlerden sorumludur denebilir. Sol beyin genel olarak basit düzeyde yetileri içinde toplar. Basitten kasıt ilklerdir; yani ilk basamaklardır.

Sağ beyinde ise yaratıcılıkla ilgili işlevler vardır. Yaratıcılık basamağı, her işin üst kademesini oluşturmaktadır. Bu yarım küre yeni bir şeyler ortaya koyar, soyut olguları algılar ve yorumlar, duygusal faaliyetleri içinde barındırır. Sağ beyin özgürdür ve hiçbir zaman yapamam sendromuna düşmez. Her şeyi yapabilme yetisine sahiptir. Sol beyin böyle değildir. Olağan şeylerin dışına çıkmak istemez. Yapıla gelmiş faaliyetlerin yerine başkalarını yapamaz, yani yeniliğe karşıdır. Sol beyin bu özellikleriyle sağ beyni devre dışı bırakabilir. Sol beynin sağ beyin üzerinde kontrolü olduğu kanıtlanmıştır. Bu durumda sol beyin ikna edilmeye çalışılmalı, aslında bunun yararlı bir değişim olduğu kanıtlanmalıdır. Sol beynin sağ beyin üzerinde kontrolü olması her zaman olumsuz bir şekilde yorumlanmamalıdır. Rüya kavramı bu durumu örneklendirmektedir. “Rüya gördüğümüz süre zarfında, her şey oldukça gerçekçidir ve rüyadayken gördüğümüz şeylere gerçekmiş gibi tepkiler veririz. Ağlarız, güleriz, terleriz, konuşuruz vs. Uyandığımız anda sol beyin devreye girer ve yaşananların gerçek olmadığını anlarız. Derin bir nefes alarak rahatlarız. Eğer sol beynimiz olmasaydı bu olayların etkisinden kurtulamazdık ve hayal dünyasının içinde yaşardık” (Boydak, 2004: 24).

Anlaşıyor ki, her iki yarım küreye de ihtiyacımız vardır. Buna rağmen, her yeniliğe karşı çıkabilecek sol beynimizin durumunu bilerek hareket etmemiz gerekir. Roger Spreery’nin geliştirdiği sağ ve sol ayrımlı beyin modeli, beynin işlevleri konusunda çok ayrıntıya inmemesi ve farklılıkları tam olarak belirtmemesi noktasında oldukça eleştirilmiştir. Bilinmelidir ki bu model, şu an var olan beyin modellerinin temelini oluşturmaktadır. İlerleyen süreçte, bu beyin modeli temel alınarak Üçlü Beyin Modeli ve Bütünsel Beyin Modeli geliştirilmiştir.

2.2.2. Üçlü Beyin Modeli

Robert Ornstein ve Roger Spreery tarafından geliştirilen sağ ve sol ayrımlı ilk modelin ardından, bir takım eksiklikler giderilerek yeni bir model daha

oluşturulmuştur. Bu model, 1970'lerde Paul Mc Lean tarafından geliştirilen Üçlü Beyin Modelidir.

Üçlü Beyin Modeline göre beyin, üç kısımdan oluşmaktadır. Üçüncü kısım yani korteks, sadece insanda vardır ve düşünme işlemlerinin yapıldığı yerdir” (Sezik, 2003: 26). Üçlü Beyin Modelinde beyin, sağ yarım küre, sol yarım küre ve korteksten oluşmaktadır. Bu modelde, ikili beyin modeline korteks dâhil edilmiştir.

İkili ve üçlü beyin modelleri, daha sonraki çalışmalarda ortaya çıkmış olan günümüzde hâlâ işlevselliğini koruyan Bütünsel Beyin Modeline büyük ölçüde zemin hazırlamıştır.

2.2.3. Bütünsel Beyin Modeli

Bütünsel Beyin Modeli Ned Herrmann tarafından, Spreery ve Mc Lean'ın modelleri temel alınarak yapılandırılmıştır. Bu model, diğer modellere göre daha ayrıntılı ve kapsamlı bir beyin modelidir.

Bütünsel Beyin Modelinde beyin; sol üst, sol alt, sağ üst, sağ alt olmak üzere dört bölüme ayrılmış ve insan ilgi, yetenek ve eylemleri alanında uzmanlaşan bölgelere göre dağıtılmıştır. “Bu modelde, düşünme yeteneğinde açıklık yaratmak için beynin bütün bölümlerinin karşılıklı olarak birbirlerini nasıl etkilediğini açıklayan bir anlatım vardır. Beynin bu düşünme kısımlarını, birinci tahtada filleri, ikincisinde atları, üçüncüsünde kaleleri, dördüncüsünde şah ve veziri olan dört küçük satranç tahtası olarak gözünüzün önüne getirin. Piyonlar tahtalara eşit olarak dağıtılmıştır. Beyinsel yarı kürelerin biri satranç tahtasının bir çiftini, limbik sistemin iki bölümü ise diğerlerini temsil eder. Dört bölümün her biri farklı bir şekilde uzmanlaştığından satranç parçaları Bütünsel Beyin Modelini oluşturan dört özel bölgeyi temel olarak dağıtılmıştır. Satranç oynamak için bütün tahtalardaki her parçaya ihtiyacımız vardır. Yüz milyonlarca bağlantı oluşturarak çalışan beyin, özel aktivitelerin gerçekleşmesi için patika yollar oluşturur” (Herrmann, 2003: 28).

Bu bağlamda Ned Herrmann, dört çeyrekli beyin modelini oluşturmuş ve bu çeyreklerin hangi aktiviteleri yerine getirdiğini betimlemiştir. Çalışmada Herrmann'ın geliştirmiş olduğu model ayrıntılı bir kaynak taraması yapılarak eğitimsel işlevleri açısından genişletilmiş ve çalışmaya bu şekilde dâhil edilmiştir. Bu modele göre beyin sol üst, sol alt, sağ üst ve sağ alt çeyrek olmak üzere dört işlevsel bölgeye ayrılmıştır. Bölgelerin işlevleri, aşağıda ayrıntılı olarak sıralanmaktadır.

2.2.3.1. Beynin Sol Üst Çeyreğinin Sorumlu Olduğu İşlevler

- *Bilimsellik
- *Matematiksel düşünme
- *Buluş yapma
- *Formüle dayalı problem çözme

- *Çözümleme
- *Anlamalı cümleler kurma
- *Çeviri yapma
- *Açıkça ifade etme
- *Teşhis etme / Saptama / Belirleme
- *İnşa etme / Kurma
- *Belgelerle ortaya koyma
- *Finansal işlemler
- *Yönetme
- *Teknik beceriler
- *Meydan okuma
- *Kuram geliştirme
- *Akılcı düşünme
- *Seri klavye kullanımı
- *Muhasebe yapma
- *Formülleri uygulama
- *Verilerin analiz edilmesi
- *Nesneleri birleştirme
- *Sayısal düşünme
- *Herhangi bir konuyu açıklama
- *Mantıksal işlemler
- *Tartışma
- *Analiz becerisi
- *Gramer bilgisi / Gramer kurallarını uygulama
- *Eleştiri
- *Kuşku

Beynin sol üst çeyreğinde yer alan tartışma, çözümleme, anlamalı cümle kurma, çeviri yapma, açık bir şekilde ifade etme, teşhis etme, kuram geliştirme, akılcı düşünme, seri klavye kullanımı, verilerin analiz edilmesi, mantıksallık, analiz, gramer bilgisi ve eleştiri gibi hususlar, doğrudan doğruya ana dili eğitiminin uygulanma süreçleri ile ilgilidir. Tartışma, ana dili eğitiminde kullanılan bir öğretim yöntemidir. Gramer kurallarını uygulama, özellikle yazma çalışmaları açısından önemlidir. Zihnimizdeki düşünceleri doğru dil kurallarıyla ortaya koyarken beynimizin sol üst çeyreğini kullanıyoruz. Yine, temel dil becerilerinin eleştirel boyutu, beynin sol üst bölgesi tarafından gerçekleştirilmektedir. Herhangi bir konuyu kelime oyunlarına başvurmadan açıklarken beynin sol üst bölgesi kullanılmaktadır. Kısacası, beynin sol üst bölgesi gerçekçi / rasyonel işlevlerden sorumludur.

2.2.3.2. Beynin Sol Alt Çeyreğinin Sorumlu Olduğu İşlevler

- *Psikomotor beceriler
- *Plan yapma / Planlama

- *Zamanlama
- *Uygulama
- *Sıralama yapma
- *Organize etme
- *Ayrıntılara dikkat etme / düşünme
- *Mekanik beceriler
- *Onarma
- *Yasal davranma
- *İdari beceriler
- *Montaj yapabilme
- *Memuriyet
- *Metodik düşünme
- *Kontrol edici
- *Disiplinli davranma
- *Somut düşünme
- *Politika geliştirme
- *Dosyalama
- *Güvenliği sağlama
- *Prosedürleri uygulama
- *Nesneleri oluşturma
- *Kontrollü davranma
- *Statükoyu koruma
- *İşi zamanında yapma
- *Yapılandırılmış görevleri yerine getirme
- *Ritmik jimnastik
- *Örgütlenme becerisi
- *Sonuç çıkarma
- *Liste oluşturma
- *Yeni fikirlerle alay etme
- *Tutuculuk
- *Savunma davranışları
- *Koruma

Beynin sol alt çeyreğinde yer alan psikomotor beceriler, plan yapma, zamanlama, uygulama, sıralama yapma, organize etme, ayrıntılara dikkat etme, metodik düşünme, disiplinli davranma, somut düşünme, prosedürleri uygulama, işi zamanında yapma, sonuç çıkarma, yeni fikirlerle alay etme gibi işlevler, doğrudan ana dili eğitimini ilgilendirmektedir. Beynin sol alt bölgesi daha çok dil eğitim sürecinin gözlenebilir fiziksel davranışlarından sorumludur. Tamamen kurallar çerçevesinde davranan, inisiyatif kullanmayan bir özelliğe sahiptir.

2.2.3.3. Beynin Sağ Üst Çeyreğinin Sorumlu Olduğu İşlevler

- *Fikir üretme
- *Deney yapma
- *Sentez yapma
- *Birleştirme
- *Strateji oluşturma
- *Yenilik yapma
- *Tasarım yapma
- *Sezgi / Sezinleme
- *Sezgisel problem çözme
- *Kinestetik özellikler
- *Teori oluşturma
- *Üretkenlik
- *Gözlem yapma
- *Farklı olma / sıra dışılık
- *Riske girme
- *Görsel beceriler
- *İletişim kurma
- *Hayal etme
- *Canlandırma
- *Kavramsallık / Kavramsal düşünme
- *Yeni önerilere açık olma
- *Değişiklik getirme
- *Dizayn etme
- *Çözümler üretme
- *Kavrama
- *Bütünü kavrama becerisi
- *Sanat yeteneği
- *Şiir yazma becerisi
- *Resim yapma yeteneği

Beynin sağ üst çeyreğinde yer alan fikir üretme, sentez yapma, sezgi, gözlem yapma, görsel beceriler, iletişim kurma, hayal etme, canlandırma, kavramsal düşünme, bütünü kavrama becerisi gibi işlevler, ana dili eğitimiyle doğrudan ilgilidir. Beynin sağ üst bölgesi daha çok ana dili eğitiminin hayal, duygu, tahmin etme ve yaratıcılığa dönük süreçleri üzerinde etkilidir. Sıra dışı bir özelliğe sahiptir. Temel dil becerilerinin gelişimi açısından son derece önemlidir.

2.2.3.4. Beynin Sağ Alt Çeyreğinin Sorumlu Olduğu İşlevler

- *İfade etme

- *Kişiler arası iletişim
- *Müzik becerisi
- *Hissetme
- *Sosyal beceriler
- *Özen gösterme
- *Yardım etme
- *Öğretme becerisi
- *Danışmanlık
- *Koordinasyon
- *Fikirleri açıklama
- *İkna etme / İkna becerisi
- *Açıklayıcı yazı yazma
- *Vurgu, ezgi, tonlama
- *Akıcı konuşma
- *Kodlama
- *Tutkular
- *Beden dili (Jest ve mimikler)

Beynin sağ alt çeyreğinde yer alan ifade etme, kişiler arası iletişim, sosyal beceriler, yardım etme, fikirleri açıklama, ikna becerisi, açıklayıcı yazı yazma, vurgu, ezgi, tonlama, akıcı konuşma ve kodlama ve beden dili ana dili eğitimiyle ille doğrudan ilgilidir.

Bütünsel Beyin Modeline göre hazırlanan listeden de anlaşılacağı gibi, dilsel işlevler hemen hemen beynin bütün çeyreklerine dağılmış durumdadır. Bu da demek oluyor ki, dilsel işlemlerde beynimizde yer alan tüm bölgeler bir organizasyon hâlinde çalışmaktadır. Bütünsel Beyin Modeli, dil ve beyin arasındaki doğrudan ve dolaylı ilişkinin işlevsel dağılım oranlarını görselleştirmesi bakımından nitelikli ve bilimsel bir model sunmaktadır. Dilsel işlevler yönünden, sol yarım kürenin sağ yarım küreden daha üstün olduğunu ya da tam tersini söylemek mümkün değildir.

2. YÖNTEM

Bu çalışmada, Ned Herrmann'ın Bütünsel Beyin Modeli ölçüt alınarak ilköğretim ikinci kademe Türkçe Programındaki okuma, yazma, dinleme ve konuşma öğrenme alanlarındaki kazanımlar analiz edilecektir. Bu analizler sonucunda dinleme, konuşma, yazma ve okuma öğrenme alanlarındaki kazanımların Bütünsel Beyin Modeline göre dağılım oranları tespit edilecektir.

Çalışma, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan 6,7 ve 8. sınıflar Türkçe Dersi Programında yer alan dinleme, konuşma, okuma ve yazma öğrenme alanlarındaki kazanımlarla sınırlıdır.

Bu çalışmada, nitel araştırma yaklaşımında doküman inceleme yöntemi uygulanmıştır. "Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır.

Geleneksel olarak doküman incelemesi tarihçilerin, antropologların ve dilbilimcilerin kullandığı bir yöntem olarak bilinir” (Yıldırım, Şimşek, 2000: 140).

Elde edilen veriler, betimsel analiz tabii tutulmuştur. “Betimsel analiz yaklaşımına göre, elde edilen veriler daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Veriler, araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre organize edilebileceği gibi, görüşme ve gözlem süreçlerinde kullanılan sorular ya da boyutlar dikkate alınarak sunulabilir” (Yıldırım, Şimşek, 2000: 158).

Araştırmanın evrenini, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan 2006 yılı 6,7 ve 8. sınıflar Türkçe Programı, çalışmanın örneklemini ise konuşma, yazma, dinleme ve okuma öğrenme alanlarında yer alan kazanımlar oluşturmaktadır. Dil bilgisi öğrenme alanıyla ilgili kazanımların tamamı, sol üst çeyrekte yer aldığı için bu öğrenme alanı çalışmaya dâhil edilmemiştir.

2.1. Verilerin Toplanması ve Analizi

Çalışma ile ilgili verilerin toplanması ve analizi sürecinde öncelikli olarak 6,7 ve 8. sınıflar Türkçe Programı’nda okuma, yazma, konuşma ve dinleme öğrenme alanlarındaki kazanımlar tespit edilmiştir. Tespit edilen kazanımlar Ned Herrmann’ın Bütünsel Beyin Modeli’nde oluşturduğu beyin haritasındaki işlevlerle karşılaştırılarak analiz edilmiştir. Veri çözümleme sürecinde Bütünsel Beyin Modeli’nde yer alan dil, işlevlere öncelik verilmiştir.

2.2. Geçerlik ve Güvenirlik

Bu çalışmada 6,7 ve 8. sınıflar Türkçe Programı’nda okuma, yazma, konuşma ve dinleme öğrenme alanlarındaki kazanımların değerlendirilmesinde ölçüt alınan Bütünsel Beyin Modeli, Ned Herrmann tarafından, Sperry ve Mc Lean’ın modelleri temel alınarak geliştirilmiştir. Bütünsel Beyin Modeli, beynin işlevlerini tanımlamak amacıyla geliştirilen en son beyin modeli olma özelliğini taşımaktadır. Bunun yanı sıra, disiplinler arası çalışmalarda temel alınan, güvenilirlik ve geçerliği kanıtlanmış bir model olarak da kabul edilmektedir. Bu model, diğerlerinden farklı olarak beynin bölgesel işlevlerini daha ayrıntılı bir şekilde ortaya koymaktadır. Dil bilgisi dışında okuma, yazma, dinleme ve konuşma öğrenme alanlarındaki kazanımları sosyal ve bilişsel nitelikleri yönünden değerlendirebilecek niteliktedir. Öğrenme alanlarındaki kazanımların doğru bir şekilde değerlendirilebilmesi için çalışmada Bütünsel Beyin Modeli’nin farklı alanlara göre detaylandırılmış örneklerinden de yararlanılmıştır. Analizler sırasında, öğrenme alanlarındaki kazanımların hangi beyin bölgesi veya bölgeleriyle ilişkili olduğu belirlenirken Türkçe öğretimi alanındaki uzmanların görüş ve önerilerine de başvurulmuştur.

3. BULGULAR VE TARTIŞMA

3.1. Kazanımların Bütünsel Beyin Modeline Göre Sınıflandırılması

Bu başlık altında, ilköğretim ikinci kademe dinleme, okuma, konuşma ve yazma öğrenme alanlarındaki kazanımların Bütünsel Beyin Modeline göre yapılan tasniflerine yer verilecektir. Yapılan tasniflerde, kazanımın ilgili olduğu beyin çeyreği / çeyrekleri ve bu beyin çeyreği / çeyreklerindeki hangi işlev veya işlevlerle bağlantılı olduğu tespit edilecektir.

3.1.1. Okuma Kazanımlarının Bütünsel Beyin Modeline Göre Tasnifi

İkinci kademe okuma öğrenme alanında toplam 52 kazanım yer almaktadır. Çalışma çerçevesinde, bu kazanımların tamamı tasnif edilmiştir.

1. *Sesini ve beden dilini etkili kullanır.*

Sağ alt çeyrek: Beden dili, vurgu, ezgi, tonlama, akıcı konuşma

Sol alt çeyrek: Psikomotor beceriler

2. *Akıcı biçimde okur.*

Sol üst çeyrek: Gramer kurallarını kullanma

Sağ alt çeyrek: Vurgu, ezgi, tonlama

3. *Kelimeleri doğru telaffuz eder.*

Sol üst çeyrek: Gramer kurallarını kullanma

Sağ alt çeyrek: Vurgu, ezgi, tonlama

4. *Sözün ezgisine dikkat ederek okur.*

Sağ alt çeyrek: Vurgu, ezgi, tonlama

5. *Okuma yöntem ve tekniklerini kullanır.*

Sol alt çeyrek: Planlama, uygulama, zamanlama

6. *Metnin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamlarını çıkarır.*

Sol üst çeyrek: Analiz yapma

Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama becerisi

7. *Metindeki anahtar kelimeleri belirler.*

Sol üst çeyrek: Analiz yapma

Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama

Sol alt çeyrek: Ayrıntıya dikkat etme

8. *Metnin konusunu belirler.*

Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama

9. *Metnin ana fikrini / ana duygusunu belirler.*

Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama becerisi ve sentez yapma

Sol üst çeyrek: Analiz yapma

10. *Metindeki yardımcı fikirleri / duyguları belirler.*

Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama becerisi ve sentez

Sol üst çeyrek: Analiz yapma

11. *Anlatımın kimin ağzından yapıldığını belirler.*

- Sol üst çeyrek: Analiz yapma
Sağ alt çeyrek: Vurgu, ezgi, tonlama
12. *Olay, yer, zaman, şahıs, varlık kadrosu ve bunlarla ilgili unsurları belirler.*
Sol üst çeyrek: Analiz yapma
Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama
13. *Metindeki sebep sonuç ilişkilerini fark eder.*
Sol üst çeyrek: Analiz yapma
Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama becerisi ve sentez
Sol alt çeyrek: Sonuç çıkarma
14. *Metindeki amaç sonuç ilişkilerini fark eder.*
Sol üst çeyrek: Analiz yapma
Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama becerisi ve sentez
Sol alt çeyrek: Sonuç çıkarma
15. *Kalıplaşmış cümle yapılarının kuruluş ve anlam özelliklerini kavrar.*
Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama
Sol üst çeyrek: Gramer kurallarını kullanma
16. *Okuduklarındaki örtülü anlamları bulur.*
Sol alt çeyrek: Ayrıntıya dikkat etme
Sağ üst çeyrek: Sentez, sezme, bütünü kavrama
Sağ alt çeyrek: Vurgu, ezgi ve tonlama
17. *Okuduklarındaki özne ve nesnel yargıları ayırt eder.*
Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama ve deneyci bakış açısı
Sol üst çeyrek: Analiz yapma
18. *Okuduklarını kendi cümleleriyle, kronolojik sıra ve mantık akışı içinde özetler.*
Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama
Sol alt çeyrek: Sıralama, plan yapma
Sol üst çeyrek: Mantık
19. *Metne ilişkin sorulara cevap verir.*
Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama becerisi, sentez ve sezgi
Sol üst çeyrek: Belgeleme, mantık, analiz, eleştiri, akılcı düşünme, anlamlı cümle kurma
Sol alt çeyrek: Fikirleri açıklama, açık konuşma
20. *Metne ilişkin sorular oluşturur.*
Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama becerisi ve sentez yapma
Sol üst çeyrek: Analiz yapma
Sol alt çeyrek: Planlama becerisi ve ayrıntılara dikkat etme
21. *Metnin türüyle ilgili özellikleri kavrar.*
Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama
Sol alt çeyrek: Ayrıntılara dikkat etme ve sonuç çıkarma
22. *Metnin planını kavrar.*

- Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama
Sol üst: Analiz yapma
23. *Metni oluşturan unsurlar arasındaki geçiş ve bağlantıları fark eder.*
Sol üst çeyrek: Gramer kurallarını kullanma ve mantık
Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama
24. *Metindeki söz sanatlarının anlatıma olan katkısını fark eder.*
Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama ve sentez yapma
Sağ alt çeyrek: Vurgu, ezgi ve tonlama
25. *Metinde yararlanılan düşünceyi geliştirme yollarının işlevlerini açıklar.*
Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama
Sağ alt çeyrek: İkna
26. *Metne ilişkin karşılaştırmalar yapar.*
Sol üst çeyrek: Analiz, mantık, akılcı düşünme
Sağ üst çeyrek: Birleştirme ve bütünü kavrama
Sol alt çeyrek: Sonuç çıkarma
27. *Kendini şahıs ve varlık kadrosunun yerine koyarak olayları, duygu, düşünce ve hayalleri yorumlar.*
Sağ üst çeyrek: Empati, bütünü kavrama becerisi, canlandırma
28. *Metinde ortaya konan sorunlara farklı çözümler üretir.*
Sağ üst çeyrek: Çözümler üretme
29. *Metindeki ipuçlarından hareketle metne yönelik tahminlerde bulunur.*
Sağ üst çeyrek: Hayal etme, tasarlama, sezme, bütünü kavrama
Sol alt çeyrek: Sonuç çıkarma
Sol üst çeyrek: Mantık, akılcı düşünme
30. *Metnin öncesi ve / veya sonrasına ait kurgular yapar.*
Sağ üst çeyrek: Hayal etme, bütünü kavrama, öykülendirme, tasarlama
Sol alt çeyrek: Sonuç çıkarma
Sol üst çeyrek: Mantık, akılcı düşünme
31. *Şiir dilinin farklılığını ayırt eder.*
Sağ üst çeyrek: Kavrama
Sağ alt çeyrek: Vurgu, ezgi, tonlama
Sol üst çeyrek: Gramer kurallarını kullanma
32. *Şiirin kendisinde uyandırdığı duyguları ifade eder.*
Sağ alt çeyrek: Duyguların ifade edilmesi
Sağ üst çeyrek: Hayal etme
33. *Okuduklarını kendi hayatı ve günlük hayatla karşılaştırır.*
Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama becerisi
Sol üst çeyrek: Analiz, eleştiri, akılcı düşünme
34. *Metinle ilgili görsel öğeleri yorumlar.*
Sağ üst çeyrek: Sentez, tasarlama, hayal gücü
Sol üst çeyrek: Mantık
Sol alt çeyrek: Sonuç çıkarma

35. *Metnin başlığı ile içeriği arasındaki ilişkiyi ortaya koyar.*
Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama, tasarlama, sezgi, birleştirme
Sol üst çeyrek: Mantık, akılcı düşünme, analiz yapma
36. *Okuduğu metne farklı başlıklar bulur.*
Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama, sentez, hayal etme, tasarlama
Sol alt çeyrek: Sonuç çıkarma
Sol üst çeyrek: Analiz yapma, mantık, akılcı düşünme
37. *Metnin yazarı ve şairi hakkında bilgi edinir.*
Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama, sentez yapma
Sol alt çeyrek: Sonuç çıkarma
Sol üst çeyrek: Analiz yapma
38. *Metni dil ve anlatım yönünden değerlendirir.*
Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama
Sol üst çeyrek: Analiz yapma, eleştiri, gramer bilgisi
Sol alt çeyrek: Sonuç çıkarma
39. *Metni içerik yönünden değerlendirir.*
Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama
Sol üst çeyrek: Analiz yapma, eleştiri
Sol alt çeyrek: Sonuç çıkarma
40. *Kelimeler arasındaki anlam ilişkilerini kavrayarak birbiriyle anlamca ilişkili kelimelere örnek verir.*
Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama
Sol üst çeyrek: Gramer kurallarını kullanma
41. *Aynı kavram alanına giren kelimeleri, anlam farklılıklarını dikkate alarak kullanır.*
Sol üst çeyrek: Anlamlı cümle kurma, gramer kuralları
Sol alt çeyrek: Ayrıntılara dikkat etme
Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama
42. *Okuduğu metinde geçen kelime, deyim ve atasözlerini cümle içinde kullanır.*
Sol üst çeyrek: Anlamlı cümle kurma, mantıksal işlem
Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama
Sol alt çeyrek: Ayrıntılara dikkat etme
43. *Okuduklarından hareketle öğrendiği kelimelerden sözlük oluşturur.*
Sol alt çeyrek: Planlama, uygulama, listeleme
44. *Okuma planı yapar.*
Sol alt çeyrek: Planlama, uygulama, listeleme
45. *Farklı türlerde metin okur.*
Sağ üst çeyrek: Yeniliklere açık olma
46. *Süreli yayınları takip eder.*
Sağ üst çeyrek: Yeniliklere açık olma
47. *Okudukları ile ilgili duygu ve düşüncelerini arkadaşları ile paylaşır.*

Sağ alt çeyrek: Kişiler arası iletişim

Sağ üst çeyrek: Fikir üretme

Sol üst çeyrek: Eleştiri

48. *Şiir ezberler, şiir dinletileri düzenler, ezberlediği şiirleri uygun ortamlarda okur.*

Sağ üst çeyrek: Şiir yazma ve anlamlandırma

Sağ alt çeyrek: İfade etme, akıcı konuşma, vurgu, ezgi ve tonlama

Sol alt çeyrek: Planlama

49. *Okuduğu kitaplardan kitaplık oluşturur.*

Sol alt çeyrek: Planlama

50. *Kitaplık, kütüphane, kitap fuarı ve kitap evlerinden faydalanır.*

Sol alt çeyrek: Planlama

Sağ alt çeyrek: Sosyal faaliyetler

51. *Ailesi ile okuma saatleri düzenler.*

Sol alt çeyrek: Planlama

52. *Beğendiği kısa yazıları ezberler.*

Sol alt çeyrek: Planlama

3.1.2. Dinleme Kazanımlarının Bütünsel Beyin Modeline Göre Tasnifi

İkinci kademe dinleme öğrenme alanında toplam 42 kazanım yer almaktadır. Çalışma çerçevesinde, bu kazanımların tamamı tasnif edilmiştir.

1. *Konuşmacının sözünü kesmeden sabır ve saygıyla dinler.*

Sol alt çeyrek: Kontrollü olma, zamanlama

Sağ alt çeyrek: Empati, insanları anlama, kişiler arası iletişim

2. *Başkalarını rahatsız etmeden dinler.*

Sol alt çeyrek: Kontrollü olma.

Sağ alt çeyrek: Empati, insanları anlama

3. *Dinlenenle ilgili soru sormak, görüş bildirmek için uygun zamanda söz alır.*

Sol alt çeyrek: Kontrollü olma, zamanlama

Sağ alt çeyrek: Empati, insanları anlama, kişiler arası iletişim.

4. *Dinleme / izleme yöntem ve tekniklerini kullanır.*

Sol alt çeyrek: Planlama, uygulama

5. *Dinlenenin izlenenin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamlarını çıkarır.*

Sol üst çeyrek: Analiz yapma

Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama

6. *Dinlediklerindeki / izlediklerindeki anahtar kelimeleri fark eder.*

Sol üst çeyrek: Analiz yapma

Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama

Sağ alt çeyrek: Vurgu, ezgi, tonlama

Sol alt çeyrek: Ayrıntılara dikkat etme

7. *Dinlediklerinin / izlediklerinin konusunu belirler.*
Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama, görsel analiz
8. *Dinlediklerinin / izlediklerinin ana fikrini / ana duygusunu belirler.*
Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama ve sentez yapma
Sol üst çeyrek: Analiz yapma
9. *Dinlediklerindeki / izlediklerindeki yardımcı fikirleri / duyguları belirler.*
Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama, sentez yapma
Sol üst çeyrek: Analiz yapma
10. *Dinlediklerindeki / izlediklerindeki olay, yer, zaman, şahıs, varlık kadrosu ve bunlarla ilgili unsurları belirler.*
Sol üst çeyrek: Analiz yapma
Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama
11. *Dinlediklerinde / izlediklerinde sebep – sonuç ilişkilerini belirler.*
Sol üst çeyrek: Analiz yapma
Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama
Sol alt çeyrek: Sonuç çıkarma
12. *Dinlediklerinde / izlediklerinde amaç – sonuç ilişkilerini belirler.*
Sol üst çeyrek: Analiz yapma
Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama ve sentez yapma
Sol alt çeyrek: Sonuç çıkarma
13. *Dinlediklerindeki / izlediklerindeki örtülü anlamları bulur.*
Sol üst çeyrek: Mantık
Sol alt çeyrek: Ayrıntılara dikkat etme
Sağ üst çeyrek: Sentez, sezme, bütünü kavrama ve şiir
Sağ alt çeyrek: Vurgu, ezgi ve tonlama
14. *Dinlediklerini / izlediklerini kronolojik sıra ve mantık akışı içinde özetler.*
Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama
Sol alt çeyrek: Sıralama, plan yapma
Sağ alt çeyrek: Akıcı konuşma
Sol üst çeyrek: Mantık, akılcı düşünme
15. *Dinlediklerine / izlediklerine ilişkin sorular oluşturur.*
Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama ve sentez
Sol üst çeyrek: Analiz yapma
Sağ alt çeyrek: Vurgu, ezgi, tonlama
Sol alt çeyrek: Planlama becerisi ve ayrıntılara dikkat etme
16. *Dinlediklerine / izlediklerine ilişkin sorulara cevap verir.*
Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama, sentez yapma
Sol alt çeyrek: Planlama, uygulama, sıralama ve organize etme
Sol üst çeyrek: Belgeleme, mantık, analiz, eleştiri, akılcı düşünme
17. *Dinlediklerinde / izlediklerinde yer alan öznel ve nesnel yargıları ayırt eder.*

- Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama ve deneyci bakış açısı
Sol üst çeyrek: Bilimsel düşünme ve belgeleme
18. *Dinlediklerine / izlediklerine ilişkin karşılaştırmalar yapar.*
Sol üst çeyrek: Analiz yapma, akılcı düşünme
Sağ üst çeyrek: Birleştirme, sentez yapma, bütünü kavrama
Sol alt çeyrek: Sonuç çıkarma
Sağ alt çeyrek: Vurgu, ezgi, tonlama, akıcılık
19. *Kendini şahıs ve varlık kadrosunun yerine koyarak olayları, duygu, düşünce ve hayalleri yorumlar.*
Sağ üst çeyrek: Hayal gücü, empati, sezme, bütünü kavrama becerisi, canlandırma
20. *Dinlediklerinde / izlediklerinde ortaya konan sorunlara farklı çözümler üretir.*
Sol üst çeyrek: Mantıksal işlem, analiz yapma
Sağ üst çeyrek: Çözümler üretme
21. *İpuçlarından hareketle dinlediklerine / izlediklerine yönelik tahminlerde bulunur.*
Sağ üst çeyrek: Hayal etme, tasarlama, sezme, bütünü kavrama becerisi
Sol alt çeyrek: Sonuç çıkarma
Sol üst çeyrek: Mantık, akılcı düşünme
22. *Dinlediklerinin / izlediklerinin öncesi ve / veya sonrasına ait kurgular yapar.*
Sağ üst çeyrek: Hayal etme, bütünü kavrama, öykülendirme, tasarlama
Sol alt çeyrek: Sonuç çıkarma
Sol üst çeyrek: Mantık, akılcı düşünme
23. *Dinlediklerinin / izlediklerinin başlığı/adı ile içeriği arasındaki ilişkiyi ortaya koyar.*
Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama, tasarlama, sezgi, sentez yapma
Sol üst çeyrek: Mantık, akılcı düşünme, analiz yapma
Sol alt çeyrek: Sonuç çıkarma, ayrıntılara dikkat etme
24. *Dinlediği / izlediği metne farklı başlıklar bulur.*
Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama, sentez yapma, hayal etme, tasarlama
Sol alt çeyrek: Sonuç çıkarma
Sol üst çeyrek: Analiz yapma, mantık, eleştiri
25. *Görsel / işitsel unsurlarla dinledikleri / izledikleri arasında ilgi kurar.*
Sol üst çeyrek: Analiz yapma, akılcı düşünme, eleştiri
Sağ üst çeyrek: Sentez yapma, birleştirme, bütünü kavrama, hayal gücü
26. *Şiir dilinin farklılığını ayırt eder.*
Sağ üst çeyrek: Kavrama
Sağ alt çeyrek: Vurgu, ezgi, tonlama, akıcı konuşma
Sol üst çeyrek: Gramer kurallarını kullanma
27. *Şiirin kendisinde uyandırdığı duyguları ifade eder.*

- Sağ alt çeyrek: Duyguların ifade edilmesi, vurgu, ezgi, tonlama
Sağ üst çeyrek: Hayal etme
28. *Dinlediklerini / izlediklerini kendi hayatı ve günlük hayatla karşılaştırır.*
Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama
Sol üst çeyrek: Analiz yapma, eleştiri, akılcı düşünme
Sağ üst çeyrek: Sentez yapma
29. *Dinlediği / izlediği kişi, konu ya da metnin yazarı / şairi hakkında bilgi edinir.*
Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama, sentez yapma
Sol alt çeyrek: Sonuç çıkarma
Sol üst çeyrek: Analiz yapma
30. *Kelimeler arasındaki anlam ilişkilerini kavrayarak birbiriyle anlamca ilişkili kelimelere örnek verir.*
Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama, sentez yapma
31. *Aynı kavram alanına giren kelimeleri, anlam farklılıklarını dikkate alarak kullanır.*
Sol üst çeyrek: Anlamlı cümle kurma, gramer kurallarını kullanma
Sol alt çeyrek: Ayrıntılara dikkat etme
Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama
Sağ alt çeyrek: Akıcı konuşma.
32. *Tekerleme, sayısmaca, bilmece ve yanltmacaları ezberler.*
Sağ alt çeyrek: Akıcı konuşma, vurgu, ezgi, tonlama
33. *Şiir, türkü, şarkı türlerinde metinler ezberler.*
Sağ alt çeyrek: Akıcı konuşma, vurgu, ezgi, tonlama
34. *Dinlediklerinde / izlediklerinde geçen kelime, deyim ve atasözlerini cümle içinde kullanır.*
Sol üst çeyrek: Anlamlı cümle kurma
Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama becerisi
35. *Dinlediklerinden / izlediklerinden hareketle yeni öğrendiği kelimelerden sözlük oluşturur.*
Sol alt çeyrek: Planlama, uygulama, sıralama
36. *Dinlediklerini/izlediklerini dil ve anlatım yönünden değerlendirir.*
Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama becerisi
Sol üst çeyrek: Analiz, eleştiri, gramer
Sağ alt çeyrek: Vurgu, ezgi, tonlama
Sol alt çeyrek: Sonuç çıkarma
37. *Dinlediklerini/izlediklerini içerik yönünden değerlendirir.*
Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama ve sentez yapma
Sol üst çeyrek: Analiz yapma, eleştiri.
Sol alt çeyrek: Sonuç çıkarma
38. *Dinlediği/izlediği kişiyi sesini ve beden dilini etkili kullanma yönünden değerlendirir.*

Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama ve sentez yapma

Sol üst çeyrek: Analiz yapma, eleştiri

Sol alt çeyrek: Sonuç çıkarma

Sağ alt çeyrek: Beden dili (jest ve mimikler)

39. Yaşına ve seviyesine uygun sanat ve bilim etkinliklerine dinleyici/izleyici olarak katılır.

Sağ alt çeyrek: Sosyal ilişkiler, katılımcılık

40. Şiir, hikâye, masal dinletilerine katılır.

Sağ alt çeyrek: Sosyal ilişkiler, katılımcılık

41. Çok yönlü iletişim araçlarındaki yayınlardan ilgi, istek ve ihtiyaçlarına uygun olanlarını takip eder.

Sol üst çeyrek: Mantık, eleştiri

Sol alt çeyrek: Planlama, organize etme

Sağ üst çeyrek: Yeniliklere açık olma

42. Kaset, CD, film vb. kaynaklardan kişisel arşiv oluşturur.

Sol alt çeyrek: Planlama, organize etme

3.1.3. Konuşma Kazanımlarının Bütünsel Beyin Modeline Göre Tasnifi

İkinci kademe konuşma öğrenme alanında toplam 42 kazanım yer almaktadır. Çalışma çerçevesinde, bu kazanımların tamamı tasnif edilmiştir.

1. Konuşmaya uygun ifadelerle başlar.

Sol üst çeyrek: Anlamli cümle kurma

Sol alt çeyrek: Planlama, organize etme, zamanlama

Sağ alt çeyrek: Tonlama, ezgi, vurgu

2. Konuşma sırasında uygun hitap ifadeleri kullanır.

Sol alt çeyrek: Planlama, organize etme, zamanlama

Sağ alt çeyrek: Tonlama, ezgi, vurgu

3. Bulunduğu ortama uygun bir konuşma tutumu geliştirir.

Sol alt çeyrek: Planlama, organize etme

Sol üst çeyrek: Ortamın analizi

Sağ alt çeyrek: Vurgu, ezgi, tonlama

4. Standart Türkçe ile konuşur.

Sol üst çeyrek: Gramer kurallarını uygulama, anlamli cümle kurma

5. Türkçenin kurallarına uygun cümleler kurar.

Sol üst çeyrek: Gramer kuralları, anlamli cümle kurma

6. Yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin yerine Türkçelerini kullanır.

Sol alt çeyrek: Kontrol etme becerisi

Sol üst çeyrek: Eleştiri, çeviri

Sağ üst çeyrek: Çözüm üretme

7. Karşısındakinin algılamakta zorluk çekmeyeceği bir hızda ve akıcı konuşur.

- Sağ alt çeyrek: Akıcı konuşma, vurgu, ezgi, tonlama, kavşak
8. *Konuşmasında nezaket kurallarına uyar.*
Sağ alt çeyrek: Kişiler arası iletişim
Sağ üst çeyrek: Empati
9. *Olayları ve bilgileri sıraya koyarak anlatır.*
Sol alt çeyrek: Planlama, sıraya koyma, listeleme
Sol üst çeyrek: Mantık
10. *Konuşmasında sebep – sonuç ilişkileri kurar.*
Sol üst çeyrek: Analiz yapma
Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama becerisi
Sol alt çeyrek: Sonuç çıkarma
11. *Konuşmasında amaç – sonuç ilişkileri kurar.*
Sol üst çeyrek: Analiz yapma
Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama
Sol alt çeyrek: Sonuç çıkarma
12. *Tekrara düşmeden konuşur.*
Sağ alt çeyrek: Akıcı konuşma
Sol üst çeyrek: Gramer kuralları, anlamlı cümle kurma
13. *Konuşmayı uygun ifadelerle bitirir.*
Sol üst çeyrek: Mantık
Sol alt çeyrek: Sonuç çıkarma
Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama
14. *Konuşurken nefesini ayarlar.*
Sol alt çeyrek: Planlama, zamanlama ve organize etme
Sağ alt çeyrek: Akıcı konuşma
15. *İşitilebilir bir sesle konuşur.*
Sağ alt çeyrek: Vurgu, ezgi, tonlama
16. *Kelimeleri doğru telaffuz eder.*
Sol üst çeyrek: Gramer kuralları
Sağ alt çeyrek: Vurgu, ezgi, tonlama
17. *Konuşurken gereksiz sesler çıkarmaktan kaçınır.*
Sağ alt çeyrek: Vurgu, ezgi, tonlama, kavşak, akıcı konuşma
18. *Uygun yerlerde vurgu, tonlama ve duraklama yapar.*
Sağ alt çeyrek: Vurgu, ezgi, tonlama ve kavşak
19. *Yapmacıktan, taklit ve özentiden uzak bir sesle konuşur.*
Sağ alt çeyrek: Vurgu, ezgi, tonlama ve kavşak
Sol üst çeyrek: Gramer kuralları
20. *Sözleriyle jest ve mimiklerin uyumuna dikkat eder.*
Sağ alt çeyrek: Beden dili (Jest ve mimikler), koordinasyon
21. *Canlandırmalarda sesini, varlık ve kahramanları çağrıştıracak şekilde kullanır.*
Sağ alt çeyrek: Vurgu, ezgi, tonlama, kavşak

- Sağ üst çeyrek: Canlandırma, öykülendirme
22. *Dinleyicilerle göz teması kurar.*
Sağ alt çeyrek: Beden dili (jest, mimik, göz teması)
23. *Konuşma konusu hakkında araştırma yapar.*
Sol alt çeyrek: Planlama, organize etme, disiplinli olma
24. *Konuşma metni hazırlar.*
Sol alt çeyrek: Planlama, organize etme
25. *Konuşmasını bir ana fikir etrafında planlar.*
Sol alt çeyrek: Planlama, organize etme
Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama
26. *Ana fikri yardımcı fikirlerle destekler.*
Sol alt çeyrek: Planlama, organize etme
Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama
27. *Konunun özelliğine uygun düşüncüyü geliştirme yollarını kullanır.*
Sol alt çeyrek: Planlama
Sol üst çeyrek: Analiz yapma, konu açıklama
Sağ alt çeyrek: İfade etme
28. *Atasözü, deyim ve söz sanatlarını uygun durumlarda kullanarak anlatımını zenginleştirir.*
Sol üst çeyrek: Analiz yapma
Sağ üst çeyrek: Anlamli cümle kurma
29. *Konuşmasını sunarken görsel, işitsel materyalleri ve farklı iletişim araçlarını kullanır.*
Sağ üst çeyrek: Görsel kullanımı, yenilik yapma
Sağ alt çeyrek: Koordinasyon
Sol alt çeyrek: Planlama, zamanlama
Sağ üst çeyrek: Teknik bilgi
30. *Konuşma öncesinde konuyla ilgili açıklamalar yapar.*
Sol üst çeyrek: Konuları açıklama
Sol alt çeyrek: Planlama
31. *Konuşma sırasında sorulan sorulara açık, yeterli ve doğru cevaplar verir.*
Sol üst çeyrek: Konuları açıklama, analiz yapma
Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama, sentez yapma
32. *Konuşmasında, dikkati dağıtacak ayrıntılara girmekten kaçınır.*
Sol alt çeyrek: Planlama
33. *Konuşmasını belirlenen sürede ve teşekkür cümleleriyle sona erdirir.*
Sol alt çeyrek: Zamanlama, planlama
Sağ alt çeyrek: Kişiler arası iletişim
34. *Konuşma yöntem ve tekniklerini kullanır.*
Sol alt çeyrek: Planlama, uygulama, zamanlama
35. *Konuşmasını içerik yönünden değerlendirir.*

- Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama ve sentez yapma
Sol üst çeyrek: Analiz yapma, eleştiri
Sol alt çeyrek: Sonuç çıkarma
36. *Konuşmasını dil ve anlatım yönünden değerlendirir.*
Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama, sentez yapma.
Sol üst çeyrek: Analiz yapma, eleştiri, gramer bilgisi
Sağ alt çeyrek: Vurgu, ezgi, tonlama
Sol alt çeyrek: Sonuç çıkarma
37. *Konuşmasını sunum tekniği yönünden değerlendirir.*
Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama, sentez yapma.
Sol üst çeyrek: Analiz yapma, eleştiri, gramer bilgisi
Sağ alt çeyrek: Vurgu, ezgi, tonlama
Sol alt çeyrek: Sonuç çıkarma, planlama
38. *Konuşmasını, sesini ve beden dilini kullanma yönünden değerlendirir.*
Sağ alt çeyrek: Beden dili, vurgu, ezgi, tonlama, kavşak, akıcı konuşma
Sol üst çeyrek: Eleştiri, analiz yapma
39. *Duygu, düşünce, hayal, izlenim ve deneyimlerini sözlü olarak ifade eder.*
Sağ alt çeyrek: Fikirleri açıklama, ikna etme
Sağ üst çeyrek: Öykülendirme, canlandırma, hayal gücü
40. *Anlamadıklarını ve merak ettiklerini sorar.*
Sol üst çeyrek: Anlamalı cümle kurma.
Sağ alt çeyrek: Kişiler arası iletişim
41. *Sorunlarına konuşarak çözüm arar.*
Sağ üst çeyrek: Çözüm üretme
42. *Yeni öğrendiği kelime, kavram, atasözü ve deyimleri kullanır.*
Sol alt çeyrek: Planlama, organize etme
Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama

3.1.4. Yazma Kazanımlarının Bütünsel Beyin Modeline Göre Tasnifi

İkinci kademe yazma öğrenme alanında toplam 41 kazanım yer almaktadır. Çalışma çerçevesinde, bu kazanımların tamamı tasnif edilmiştir.

1. *Kâğıt ve sayfa düzenine dikkat eder.*
Sol alt çeyrek: Planlama, organize etme, uygulama
2. *Düzgün, okunaklı ve işlek bitişik eğik yazıyla yazar.*
Sol alt çeyrek: Psikomotor beceriler, uygulama
3. *Elektronik ortamdaki yazışmalarda, biçim ile ilgili kurallara uyar.*
Sol üst çeyrek: Teknik bilgi, klavye kullanımı
Sol alt çeyrek: Planlama ve kurallara uyma
4. *Standart Türkçe ile yazar.*
Sol üst çeyrek: Dil bilgisi kuralları, anlamalı cümle kurma
5. *Türkçenin kurallarına uygun cümleler kurar.*
Sol üst çeyrek: Dil bilgisi kuralları, anlamalı cümle kurma

6. *Yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin yerine Türkçelerini kullanır.*

Sol alt çeyrek: Kontrol etme
Sol üst çeyrek: Eleştiri, çeviri
Sağ üst çeyrek: Çözüm üretme

7. *Olayları ve bilgileri sıraya koyarak anlatır.*

Sol alt çeyrek: Planlama, sıraya koyma, organize etme

8. *Yazısında sebep – sonuç ilişkileri kurar.*

Sol üst çeyrek: Analiz yapma
Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama
Sol alt çeyrek: Sonuç çıkarma

9. *Yazısında amaç – sonuç ilişkileri kurar.*

Sol üst çeyrek: Analiz yapma
Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama
Sol alt çeyrek: Sonuç çıkarma

10. *Tekrara düşmeden yazar.*

Sağ alt çeyrek: Akıcı konuşma
Sol üst çeyrek: Gramer kurallarını kullanma, anlamlı cümle kurma

11. *Yazım ve noktalama kurallarına uyar.*

Sol üst çeyrek: Gramer kurallarını kullanma
Sol alt çeyrek: Planlama, uygulama

12. *Yazım konusu hakkında araştırma yapar.*

Sol alt çeyrek: Planlama, organize etme, disiplinli olma

13. *Yazacaklarının taslağını oluşturur.*

Sol alt çeyrek: Planlama, organize etme

14. *Yazısını bir ana fikir etrafında planlar.*

Sol alt çeyrek: Planlama, organize etme
Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama

15. *Yazısının ana fikrini yardımcı fikirlerle destekler.*

Sol alt çeyrek: Planlama, organize etme
Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama

16. *Konunun özelliğine uygun düşüncüyü geliştirme yollarını kullanır.*

Sol alt çeyrek: Planlama
Sol üst çeyrek: Analiz yapma, konu açıklama
Sağ alt çeyrek: İfade etme

17. *Atasözü, deyim ve söz sanatlarını uygun durumlarda kullanarak anlatımını zenginleştirir.*

Sol üst çeyrek: Analiz yapma
Sağ alt çeyrek: Koordinasyon
Sol alt çeyrek: Planlama, organize etme
Sağ üst çeyrek: Anlamlı cümle kurma

18. *Yazdığı metni görsel materyallerle destekler.*

- Sağ üst çeyrek: Görsel kullanımı, yenilik yapma
Sağ alt çeyrek: Koordinasyon
19. *Yazısına konunun ve türün özelliğine göre uygun bir giriş yapar.*
Sol üst çeyrek: Analiz yapma
Sol alt çeyrek: Planlama, organize etme, zamanlama
20. *Yazıyı etkileyici ifadelerle sonuca bağlar.*
Sol üst çeyrek: Mantıksallık
Sol alt çeyrek: Sonuç çıkarma
Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama
21. *Yazıya, konuyla ilgili kısa ve dikkat çekici bir başlık bulur.*
Sağ üst çeyrek: Bütünü Kavrama ve Sentez yapma
Sol üst çeyrek: Analiz yapma
22. *Dipnot, kaynakça, özet, içindekiler vb. kısımları uygun şekilde düzenler.*
Sol alt çeyrek: Planlama, organize etme
23. *Yazma yöntem ve tekniklerini kullanır.*
Sol alt çeyrek: Planlama, uygulama, zamanlama
24. *Olay yazıları yazar.*
Sağ üst çeyrek: Sentez yapma, bütünü kavrama
Sol alt çeyrek: Planlama, organize etme
Sol üst çeyrek: Mantıksallık, anlamlı cümle kurma
25. *Bildirme yazıları yazar.*
Sağ üst çeyrek: Sentez yapma, bütünü kavrama
Sol alt çeyrek: Planlama, organize etme
Sol üst çeyrek: Mantıksallık, anlamlı cümle kurma
26. *Düşünce yazıları yazar.*
Sağ üst çeyrek: Sentez yapma, bütünü kavrama, fikir üretme
Sol alt çeyrek: Planlama, organize etme
Sol üst çeyrek: Mantıksallık, anlamlı cümle kurma, eleştiri
27. *Şiir yazar.*
Sağ üst çeyrek: Şiir yazma, şiiri anlamlandırma
Sol üst çeyrek: Anlamlı cümle kurma
Sol alt çeyrek: Vurgu, ezgi, tonlama
28. *Yazdıklarını biçim ve içerik yönünden değerlendirir.*
Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama becerisi ve sentez yapma
Sol üst çeyrek: Analiz yapma, eleştiri
Sol alt çeyrek: Sonuç çıkarma
29. *Yazdıklarını dil ve anlatım yönünden değerlendirir.*
Sağ üst çeyrek: Bütünü kavrama, sentez yapma
Sol üst çeyrek: Analiz yapma, eleştiri, gramer kurallarını kullanma
Sağ alt çeyrek: Vurgu, ezgi, tonlama
Sol alt çeyrek: Sonuç çıkarma

30. *Yazdıklarını yazım ve noktalama kurallarına uygunluk yönünden değerlendirir.*

Sol üst çeyrek: Gramer kurallarını kullanma, eleştiri

31. *Duygu, düşünce, hayal, izlenim ve deneyimlerini yazarak ifade eder.*

Sağ üst çeyrek: Hayalgücü

Sol üst çeyrek: Gramer kurallarını kullanma

32. *Yeni öğrendiği kelime, kavram, atasözü ve deyimleri kullanır.*

Sol üst çeyrek: Anlamli cümle kurma, gramer

Sol alt çeyrek: Planlama, organize etme

Sağ üst çeyrek: Kavramsal düşünme

Sağ alt çeyrek: Vurgu, ezgi, tonlama ve akıcı konuşma

33. *İlgi alanına göre yazar.*

Sağ üst çeyrek: Fikir üretme

34. *Şiir defteri tutar.*

Sağ üst çeyrek: Şiir yazar

35. *Günlük tutar.*

Sağ üst çeyrek: Fikir üretme, hayal gücü

36. *Beğendiği sözleri, metinleri ve şiirleri derler.*

Sol alt çeyrek: Dosyalama

37. *Okul dergisi ve gazetesi için yazılar yazar.*

Sağ üst çeyrek: Fikir üretme, sentez yapma

Sol üst çeyrek: Analiz yapma, eleştiri

Sol alt çeyrek: Planlama, zamanlama

38. *Yazdıklarını başkalarıyla paylaşır ve onların değerlendirmelerini dikkate alır.*

Sağ üst çeyrek: Yeni önerilere açık olma, değişiklik getirme

39. *Yazdıklarından arşiv oluşturur.*

Sol alt çeyrek: Dosyalama

40. *Yazma yarışmalarına katılır.*

Sol alt çeyrek: Planlama, organize etme

41. *Yazım kurallarını kavrayarak uygular.*

Sol üst çeyrek: Gramer kurallarını kullanma

İkinci kademe Türkçe Programında okuma, dinleme, konuşma ve yazma öğrenme alanlarındaki kazanımların Bütünsel Beyin Modeli'ne göre beyin bölgelerine dağılım oranları aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 1: Öğrenme Alanlarındaki Kazanımların Beyin Bölgelerine Dağılım Oranları

Öğrenme Alanı	Kazanım Sayısı	Sol Üst Çeyrek	Sol Alt Çeyrek	Sağ Üst Çeyrek	Sağ Alt Çeyrek
Okuma	52	32	27	40	13
Dinleme	42	28	24	33	17
Konuşma	42	19	23	18	22
Yazma	41	24	29	22	6
Genel Toplam	177	103	103	113	58

İkinci kademe Türkçe Programında okuma, dinleme, konuşma ve yazma öğrenme alanlarındaki kazanımların beyin bölgelerine dağılım oranları ile ilgili şu bulgulara ulaşılmıştır.

Analiz edilen toplam kazanım sayısı 177'dir. Okuma öğrenme alanında 52, dinleme öğrenme alanında 42, konuşma öğrenme alanında 42, yazma öğrenme alanında 41 kazanıma yer verilmiştir.

Okuma öğrenme alanındaki (52) kazanımların 32'si beynin sol üst, 27'si sol alt, 40'ı sağ üst, 13'ü sağ alt çeyrekleriyle ilgilidir. Okuma öğrenme alanındaki kazanımların ağırlıklı olarak beynin sağ üst çeyreği ile ilgili olduğu tespit edilmiştir. Sağ üst çeyrek, dil eğitimiyle ilgili olarak *fikir üretme, sentez yapma, birleştirme, sezinleme, sezgisel problem çözme, tahmin etme, gözlem yapma, görsel beceriler, hayal etme, canlandırma, bütünü kavrama (bağlam), çözüm üretme, öykülendirme, şiir* gibi işlevlerden sorumludur. Beynin sağ üst bölgesi okuma eğitiminde yaratıcı süreçlere odaklanmıştır. Bu sebeple, okuma eğitiminde son derece önemli bir yere sahiptir. Özellikle sentez, bütünü kavrama, canlandırma, problem çözme, görsel okuma gibi işlevler yapılandırıcı yaklaşımın ön gördüğü uygulama süreçleri ile paralellik göstermektedir. Okuma öğrenme alanındaki 52 kazanımın 32'si, beynin sol üst bölgesi ile ilgilidir. Bu bölge dil eğitimiyle ilgili olarak *anlamli cümleler kurma, çeviri, akılcı düşünme, mantıksal işlem, eleştiri, gramer bilgisi, analiz yapma* gibi işlevlerden sorumludur. Sol üst çeyrek, okumanın tek boyutlu anlamlandırma ve dil bilgisel yönüyle ilgilidir. Çalışma çerçevesinde, okuma öğrenme alanındaki kazanımların en az ilgili olduğu beyin bölgesi sağ alt çeyrek olarak tespit edilmiştir. Programdaki 52 okuma kazanımının 13'ü beynin sağ alt bölgesiyle ilgilidir. Oysa bu bölge, okuma eğitiminde son derece önemli bir yere sahiptir. Sağ alt çeyrekteki vurgu, ezgi, tonlama ve kavşak gibi unsurlar, dilin bürün yapısını oluşturmaktadır. Okunan bir metnin anlamlandırılmasında dilin bürün

sistemi son derece önemli bir yere sahiptir. Özellikle bu yapı, okunan metindeki örtülü anlamların tespit edilmesinde devreye girmektedir.

Dinleme öğrenme alanındaki (42) kazanımların 33'ü beynin sağ üst 28'i sol üst, 24'ü sol alt, 17'si ise sağ alt çeyrekleriyle ile ilgilidir. Dinleme öğrenme alanındaki kazanımların ağırlıklı olarak beynin sağ üst çeyreği ile ilgili olduğu tespit edilmiştir. Sağ üst çeyrek dil eğitiminde, yaratıcı işlevlerden sorumludur. Dinleme sürecinde yapılan *birleştirme, sentez yapma, bütünü kavrama* gibi bilişsel işlevler bu bölgede meydana gelmektedir. Özellikle sentez yapma, yapılandırıcı yaklaşımın ön gördüğü dinleme eğitiminde son derece önemli bir yere sahiptir. Dinleme öğrenme alanındaki 42 kazanımın 28'i beynin sol üst bölgesiyle ilişkilendirilmiştir. Sol üst çeyrek *analiz yapma, eleştiri, mantıksal işlem ve akılcı düşünme* gibi, dinleme / anlama süreci açısından önemli olan bilişsel işlevlerden sorumludur. Çalışma çerçevesinde, dinleme öğrenme alanındaki kazanımların en az ilişkili olduğu beyin bölgesi, sağ alt çeyrek olarak tespit edilmiştir. Oysa bu bölge, dinleme eğitiminde son derece önemli bir yere sahiptir. Sağ alt çeyrekte yer alan ve dilin bürün yapısını oluşturan vurgu, ezgi ve tonlama gibi unsurlar, dinleme eğitimi açısından büyük önem taşımaktadır. Dilin bürün yapısı, dinlenen metindeki örtülü anlamların belirlenmesinde devreye girmektedir.

Konuşma öğrenme alanındaki (42) kazanımların 23'ü beynin sol alt, 22'si sağ alt, 19'u sol üst, 18'i sağ üst çeyrekleriyle ilgilidir. Konuşma öğrenme alanındaki kazanımların ağırlıklı olarak sol alt ve sağ alt çeyreklerle ilgili olduğu tespit edilmiştir. Beynin sağ alt bölgesi, konuşma eğitimi ile ilgili olarak *akıcı konuşma, beden dili ve dilin bürünsel* özelliklerini ilgilendiren işlevlerden sorumludur. Beynin sol alt bölgesi ise *planlama, organize etme, zamanlama, sonuç çıkarma* gibi işlevleri sebebiyle konuşma öğrenme alanını ilgilendirmektedir. Bunlar içerisinde özellikle *planlama* ve *zamanlama* gibi konuşmanın yapısı ve zamanlamasına yönelik işlevler konuşma kazanımlarıyla ilişkilendirilmiştir.

Yazma öğrenme alanındaki (41) kazanımların 29'u beynin sol alt, 24'ü sol üst, 22'si sağ üst, 6'sı sağ alt çeyrekleriyle ilgilidir. Yazma öğrenme alanındaki kazanımların ağırlıklı olarak sol alt çeyrekle ilgili olduğu belirlenmiştir. Beynin sol alt bölgesi, yazma eğitiminin *planlama, organize etme, sıralama, zamanlama* gibi kurgu sürecini ilgilendiren bilişsel işlevlerden sorumludur. Çalışma çerçevesinde, yazma kazanımlarının en az ilişkili olduğu beyin bölgesi, sağ alt çeyrek olarak tespit edilmiştir. Beynin sağ alt bölgesi, konuşma eğitimiyle ilgili işlevlerden sorumludur.

Bu çalışmada, ilköğretim ikinci kademe Türkçe Programı'nda okuma, dinleme, konuşma ve yazma öğrenme alanlarına ait 177 kazanım incelenmiştir. 177 kazanımın 113'ü beynin sağ üst çeyreğindeki işlevleri harekete geçirmeye yönelik bir içeriğe sahiptir. Bu durum, yapılandırıcı yaklaşımın uygulanma

süreçleri açısından olumlu bir sonuç olarak değerlendirilebilir. Kazanımların en az ilişkili olduğu beyin bölgesi sağ alt çeyrek olarak tespit edilmiştir. 177 kazanımdan sadece 58'i sağ alt çeyrekle ilgilidir. Oysa bu bölge, akıcı konuşma, ikna, vurgu, ezgi, tonlama ve beden dili gibi dil eğitimi ile ilgilendiren önemli bilişsel işlevlerden sorumludur. Beynin sağ alt çeyreği, yapılandırıcı yaklaşımın sosyal yönünü temsil etmektedir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Beyin temelli bir eğitim yaklaşımının uygulandığı yapılandırıcı sistemde, dil eğitiminin bütün süreçlerinde, beyin alanında yapılan çalışmaların verilerinden yararlanılmalıdır. Özellikle eğitim programlarının hazırlanması sürecinde, disiplinler arası bir bakış açısının geliştirilmesi gerekmektedir.

Programdaki kazanımların beyin hangi bölgesindeki işlevlerle ilişkili olduğu bilgisi, öğretmen adaylarına lisans eğitimi sürecinde verilmelidir. Bu süreç içerisinde, öğretmen adaylarında, beyin-dil ve dil eğitimi arasındaki ilişkiye dair bir farkındalık oluşturulmalıdır. Öğretmen adaylarının, Ned Herrmann'ın Bütünsel Beyin Modeli hakkında bilgilendirilmeleri gerekmektedir.

Bu modelin dil öğretiminin diğer süreçlerine uygulanabilirliği konusunda akademik çalışmalar yapılabilir. Ders kitaplarındaki etkinlikler, metinlerle ilgili sorular, temel dil becerilerinin geliştirilmesinde kullanılan öğretim teknikleri, bu model çerçevesinde ele alınabilir.

Bu model, öğretmenler tarafından öğrencilerin zihinsel profillerinin oluşturulmasında kullanılabilir. Yapılandırıcı sistemde, öğrenciyi zihinsel olarak tanımlayabilme açısından bu model önem taşımaktadır. Davranışsal tanımlamaların, öğrenci gelişiminde kısmî bir işleve sahip olduğunu unutmamak gerekir.

KAYNAKÇA

- AKGÜL, Gökhan. (2010). **İlköğretim Türkçe (6, 7, 8 Sınıflar) 2006 Öğretim Programında Yer Alan Okuma, Dinleme, Konuşma, Yazma Öğrenme Alanlarındaki Kazanımların Bütünsel Beyin Modeline Göre Analiz Edilmesi, Sınıflandırılması**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Antakya: Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- AKSAN, Doğan (1998). **Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim**. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- BOYDAK, Alp (2004). **Beyin Yarım Kürelerinin Gizemi**. İstanbul: Beyaz Yayınları.
- HERRMANN, Ned (2003). **İş Yaşamında Bütünsel Beyin**. İstanbul: Hayat Yayınları.
- MEB (2006). **İlköğretim Türkçe Dersi (6,7,8. Sınıflar) Öğretim Programı**. Ankara: Milli Eğitim Yayınevi.

- ONAN, Bilginer (2005). **İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Öğretiminde Dil Yapılarının Anlama Becerilerini (Okuma / Dinleme) Geliştirmedeki Rolü.** Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- SEZİK, Nejat (2003). **Sınırsız Beyin Gücü.** İstanbul, Hayat Yayınları.
- SÜREKLİ, Derya (2004). **Beyin Asimetrisi, Çift Beyinli İnsan.** İstanbul: Sistem Yayınları.
- YALÇIN, Alemdar (2002). **Türkçe Öğretim Yöntemleri (Yeni Yaklaşımlar).** Ankara: Akçağ Yayınları.
- YILDIRIM, Ali; Şimşek Hasan. (2000). **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri.** Ankara: Seçkin Yayınları.